

26 d'agost 1980

El llenguatge

El tarannà

El mot del castellà «talante» —relacionat etimològicament amb «talento»— no origina pas cap problema quan cal traduir-lo al català. L'equivalència entre «talante» i tarannà sembla ben establerta i coneguda i hom la pot trobar, si més no, a qualsevol diccionari castellà-català. Traduir «talante» per «tallant» és un disbarat tan gros que només es comprèn —encara que no es justifica— en una traducció feta a corre-cuita, realitzada simultàniament a la lectura del text traduït, tal com sembla que és forçós que es faci en la radiació de notícies i comunicats. Cal convenir, però, que aquest sistema representa una font tan contínua de disbarats d'aquesta mena, que hauria de fer reflexionar els qui en tenen la responsabilitat i els hauria de fer comprendre que la perpetuació d'aquestes defec-tuositats no es pot justificar amb raons de provisionalitat, precarietat de mitjans, etc.

Es possible i comprensible que no a tothom li vingui immediatament a la pensa un mot com tarannà en el moment en què li cal trobar, instantàniament, l'equivalent català de «talante». Cal suposar, però, que hom coneix el significat, encara que només sigui aproximat, d'aquest mot del castellà, i aleshores no sembla pas que sigui tan difícil de resoldre el problema de traducció amb algun dels diversos sinònims de tarannà que proposen els diccionaris d'aquests termes, i que cal creure que tothom té permanentment disponibles: caràcter, natural, temperament, índole, mena i fins i tot idiosincràsia. Qualsevol d'aquests termes ha d'ésser preferible a una matussera catalanització del mot del castellà.

Deixant, però, de banda la qüestió de les traduccions apres-sades, ¿podem considerar caràcter un ver sinònim de tarannà? Es natural, és clar, que els diccionaris de sinònims proposin aquesta sinonímia, perquè aquestes obres estenen totes el seu contingut als termes afins, però, pròpiament, caràcter designa la «manera d'ésser» i tarannà la «manera de procedir», a què cal afegir, tanmateix, que la segona és generalment una conseqüència de la primera, cosa que reforça la idea d'aquesta sinonímia. En concloem, així, que l'autèntica expressió sinònima de tarannà és manera de fer —més que no pas manera de ser—, d'altra banda molt popular i usual i digna de tenir en compte, talment com la segona —en el seu cas adequat, és clar— i totes les altres anàlogues: manera de dir, manera de parlar, manera de veure, manera de mirar, manera de treballar, etc.

Albert Jané